

אדם סביר מדי

מיפלגות. במציאות של ישראל, רבתי-מיפלגות, היא פשוט גודל לת מן המיפלגות הקטנות את עורפייהקולות שלהם, ומעבירה אותם לירי המיפלגות הגדולות. התוצאה היא שמיפלגה קטנה יכולה לשלם מחיר כמעט כפול עבור מנדט בכנסת מאשר מיפלגה גדולה. (בכנסת החדשה, "שילם" עבדאליהואב ראושה, למשל, 33,695 קולות עבור המנדט היחיד שלו, ואילו הליכוד "שילם" עבור כל מנדט 17,732 קולות.) זהו המחיר של רה" הונט, מחיר הכלב.

בהיכל הדמוקרטיה — מישכן הכנסת — יישבו מעתה ארבע עה אנשים בזכות הכלב — שניים על ספסלי הליכוד (ולמן שובל ויהושע שגיא) ושניים על ספסלי המערך (מיכה גולדמן ועדנה סלודר). כל הארבעה הם, אגב, ניצים. הכלב נשך את גרשון שפט (התחיה), האמר מחאמיד (חר"ש), מתי פלד (המתקדמת) ואחמד אכרעצבה (מיפלגתו של ראושה), וגול את מקומותיהם.

שכח מזהו

יש משהו מרגיז מאוד ברדיו שלנו. עורכי-החדשות בטוחים, כנראה, שכל אורח בישראל מקשיב לכל מהדורה, החל בשעות הקטנות של הבוקר ועד אחרי חצות. מדי שעה הוא מפסיק את הכל — שינה במיטה, ישיבה עיסוקית, תחרות-כדורגל, ניתוח בבית-החולים — כדי לרוץ אל המקלט ולהאזין לחדשות.

ואם אינו עושה כך, מגיע לו עונש. פשוט לא יגידו לו מה התרחש.

למשל, מי שהפעיל את המקלט למחרת יום-הבחירות (שלנו) בשעה 9 בבוקר, לא יכול היה לדעת מה היו התוצאות. זה לא נאמר לו, וגם לא ב-10, ב-11 וב-12. העורכים כאילו אמרו לו: אם לא הקשבת ב-7 בבוקר, חביבי, אז אתה לא אורח הגון ולא מגיע לך לדעת.

כנ"ל אחרי הבחירות (שלהם) בשבוע שעבר. שמעת ב-7 כבר קר? אריק, פארטנר. לא שמעת, FORGET IT. ב-9, ב-10, ב-11 והלאה לא גילו לך.

זהו מינהג מזוהר מאוד. ברור כי העורכים רוצים להוכיח כל הזמן שהם רצינים עם החדשות האחרונות, שזה מתחת לכבודם להזכיר ברבים שקרו לפני שעה. הם לא רוצים לשעמם את המאזינים המקשיבים לכל מהדורה.

אנשי הבייביטי נוהגים אחרת. הם משרדים את אותה הידיעה שעה אחרי שעה, אם היא חשובה, אפשר לשמוע אותה בחמש-שש מהדורות רצופות, בלי שינוי נוסח. ההנחה היא שמתור למאזין להפעיל את המכשיר שלו מתי שירצה, מבלי לחשוש שמא הע' לימו ממנו שפרצה מילחמת-עולם, ושנייזורק ומוסקווה הושמדו — ידיעות ישנות, שכבר שודרו ב-7 בבוקר.

ניקוי הלוח

בליל הבחירות ניתן לנו — ככנוס עבור רבקותנו במירקע — לחזות בקטעים שניים של ניקוי ראש וזלזול. איי אפשר היה שלא לערוך השוואות.

זוהר

איכותה האמנותית של סא' טירה — להבריל מערכה האק' טואלי — נמדדת ביכולתה לעמוד בפני חבלת הזמן, עברו הרבה שנים מאז שעשו מוטי קירשנבאום ואנשי זו הארץ את ניקוי ראש, ומאז שאורי וז'ר' בריו (ראו) עשו את לוח' חוששני שהשוואה היא לר' עת ניקוי ראש.

היה שם קטע שמצא חן בעיני גם הפעם — ארבעת "המומחים" המתראיינים בטלוויזיה, בהבעה של חשיבות נוראה, ואומרים בלה-בלה-בלה. כמעט מדי יום אפשר לראות בטלוויזיה מומחים כאלה. אך רוב וקטעים נראים כיום די עלובים. אחרי שפג הרושם הראשון של ההוצה שבעצם הקרנתם, לא נותר מהם הרבה. נרמה לי שאנשי זו הארץ היו יותר טובים כאשר כתבו את המרור שלהם בהעולם הזה, ושקטעים המודפסים שלהם מאז הטיבו לעמוד במבחן הזמן.

לעומת זאת, לוח נשאר מצויין. יתכן שקטעים האלה טובים כיום אף יותר מכפי שהיו בעת שידורם הראשון. הרומאים הצרים על בית'ר תליאבי, הסודאני המקפץ בחירון התנ"ך — שייכים כיום לקלאסיקה הישראלית.

עכשיו אורי זוהר עוסק בש"ס, ואריק איינשטיין מסית נגד עיתונאי קטן. חבל על דאבריו.

יאללה בסין

ידיד שביקר באחרונה בסין, במסגרת של קבוצת-תיירים מישראל, סיפר לי את הסיפור הבא: תוכנית-המסע היתה רחוקה, והחבורה מיהרה ממקום למקום. מרדיר-התיירים הסיני הצעיר, שליווה אותה, התחיל לקלוט כמה מילים עבריות. המילה התכופה ביותר שמעם כפי הישראלים היתה "יאללה". לבסוף התחיל גם הסיני לקרוא "יאללה!" כאשר האיץ בישראלים. אולם מכיוון שהיה סיני, והאדיבות היא טבע שני לעם זה, הקפיד להגידי: "יאללה, PLEASE!"

אורי אבנרי

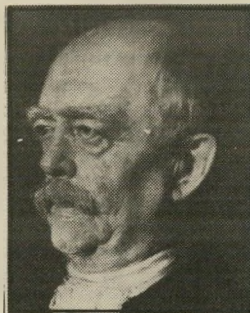
אישית, ויכול לנהל את ענייני העיר בצורה יעילה. מועצת-העירייה נבחרת על פי מפתח מיפלגתי. הצבעתי בשעתו בכנסת בעד הנהגת שיטה זו בעיריות, והיא הוכיחה את עצמה. איש אינו מציע כיום לשנות אותה. התהליך של הרכבת הקואליציה אצלנו הוא מחזה מביש, מתיש, בלתי-יעיל ומזיק. כדאי להחליף בשיטה פשוטה ויעילה יותר. הרוגמה האמריקאית סכירה.

האפיפיור מלובאביץ'

שתי מילים מהלכות בארץ מאז מוצאי יום-הבחירות: "מיל-חמת-תרכות". לא כל המשתמשים במושג זה יודעים את מקורו. כאשר ייסד אוטו פון-ביסמרק, קאנצלר הברזל, את הרייך הגרמני (השני) ב-1870, הוא נכנס מייד לעימות חזיתי עם הכנסייה הקתולית.

הקאטולים היוו כשליש ברייך המאוחד. הם סגרו לאפיפיור, שהכריזו זה עתה (גם כן ב-1870) על העיקרון שהאפיפיור אינו יכול לטעות. ביסמרק לא רצה שהכומר הרומאי — מין רבי מלובאביץ' — יתן הוראות למיליונים מהאזרחים של הרייך.

באתן השנים התבסס ביס' מארק הימני-שמרני על המיפ' לגה הליברלית-הלאומית, שלח מה לאיחוד הרייך, ועל כן נתן למדינה המאוחדת החדשה ציב' יון ליברלי מובהק. בתחומים רבים — עצמאות העיריות, ביי טוח סוציאלי ועוד — היתה אז הקיסרות הגרמנית החדשה המ' דינה המתקדמת ביותר בעולם. כדי לשבור את כוח הכנסייה, שהתנגדה גם לאיחוד המדינה וגם לרוח הקידמה ששלטה בה, קידש ביסמרק מילחמה על המימסד הקאטולי. הוא אסר על הכמרים לשאת מעל הדוכן ררשות פוליטיות, הוציא את מיסדר הישועים אל מחוץ לחוק, הנהיג נישואין אזרחיים בלדריים, הטיל פיקוח ממלכתי על הכנסייה, אסר מינוי כמרים שאין להם תוארים ממלכתיים, חיטל את ההשפעה הרתית על החינוך.

ביסמרק

אחרי 16 שנים הסתיים המאבק בפשרה. ביסמרק נטש את הליברלים והתקרב למיפלגות הרתיות. כאשר היה המאבק הזה בעיצומו, טבע הפאטולוג הנודע רר וולף וירשוב את המושג "מילחמת-תרכות" ("קולטורקאמפף"). המושג הופיע כפעם הראשונה במצעי-הבחירות של מיפלגת הקידמה בשנת 1873.

זהו, אם כן, משמעות המושג: מילחמה של השילטון החילוני כמימסד הרתי, הפרדת רת מן המדינה, איסור המעורבות הפור' לישית של רת, הנהגת נישואין אזרחיים, ועוד.

לדעתי, אין די בכך בשעה זו במציאות שלנו. המאבק שלנו אינו יכול להיות שילטונרי-מוסרי בלבד. הוא צריך להגיע אל השורשים: אל תפיסת-העולם הכנסייתית, אל ערכי-האיסור של החב' רה שלנו, אל מהות החינוך.

מחיר הכלב

המחוקק התנ"כי ציווה: "לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' אלוהיך לכל נרר, כי תוענת ה' אלוהיך גם שניהם." מחיר כלב הוא אתנן הניתן ממורת מעשה-זנות הומרוסכסר אלי, שתנוחתו מזכירה מישגל-כלבים.

בשעתו השתמשתי בפסוק זה למטרה שונה לגמרי. כאשר עשו המערך והליכוד (שנקרא אז גח"ל) את הקנוניה שנודעה בשם "חוק בארר-עופר", הם הסתמכו על מאתמטיקאי בלגי בשם רה הונט. השם מזכיר את המילה כלב בגרמנית ובאדיש. לכן קראתי לחוק המוצע בנאומיי בכנסת בשם חוק-הכלב.

קשה להסביר כאן את מהות התיקון, שהועבר בכנסת עליידי הר'ר יוחנן באר (חרות) ואברהם עופר (עבודה). זוהי שיטה מסוככת. יתכן שהיא צודקת במדינה שיש בה שתיים-שלוש

לא האמנתי שמייקל רוקאקיס ייבחר. והיה לי מיבחן פשוט לכך.

הצנתי לעצמי שאלה: תאר לך שאתה מנהל-הליהוק של סרט. כתסריט יש סצינה שבה מופיע נשיא ארצות-הברית. אתה צריך לבחור לתפקיד זה באחד משני שחקנים: רוקאקיס או בוש. במי היית בוחר?

לא הייתי בוחר ברוקאקיס. הוא לא נראה כמו נשיא. בוש נראה כמו נשיא.

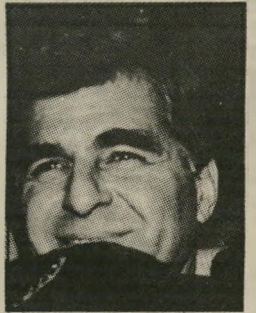
אני סבור כי העם האמריקאי, חניך הסרטים, בחר בדרך זו. אולי לא התלהב מבוש. אך רוקאקיס לא נראה כמו נשיא.

ואיני מתכוון לצורתו החיצונית בלבד. בכל תגובותיו, הוא לא נראה כ"חומר נשיאותי". הוא לא התרגש, לא התלהב, לא מצא דרך אל לב ההמונים.

הוא נראה כאדם הגון, יעיל, אמין. מנכ"ל טוב. ראש-עירייה טוב. מושל טוב. אך לא כנשיא.

נשיא צריך להיות הרבה יותר מזה. הוא צריך לקבל החלטות גורליות בענייני חוק וביטחון. הוא צריך להלהיב המונים כדי לשכנע אותם לעשות כך או אחר. הוא צריך גם להפעים ולר' רת. בשעת-הצורך, לסמל ערכים וללכת בראש.

הייתי בעד כל מה שאמר. הוא אמר דברים הגיוניים. אבל לא האמנתי שיוכל לשכנע המונים ללכת אחריו. הוא הוכיח אייכור' לת זו כשלא הראה שום סימן של התרגשות כאשר אמר לו המר' איין: "נניח שקיטי היתה נאנסת ונרצחת..."

רוקאקיס

מבחניה מסויימת, הוא מסמל את הבעייה היסודית של השמאל הליברלי בכל העולם. השמאל הזה הוא רציונלי, בעוד שהימין מגנו על הרגש. השמאל מציע פיתרונות רציונליים, סבירים, אבל הוא צריך לשכנע המוני אנשים, שאינם בהכרח רציונליים וסבירים.

האורח הוא אדם. הוא אדם שלם, כעל גישות ומחשבות, עולם מודע ובלתי-מודע, רציונלי ובלתי-רציונלי. כדי להניג אותו, כדי להביא אותו לעלות על דרך פוליטית זו או אחרת, צריכים לפנות אל האישיות השלמה הזאת. מעטים בשמאל מסוגלים לכך, או אף רואים את הצורך בכך. נרמה להם שדי במצע סכרי.

כאן הפאראדוקס: בפוליטיקה אין זה רציונלי להתעלם מן הבלתי-רציונלי. מדינאי רציונלי הוא רוקאק זה המבין את כוחו של היסוד הבלתי-רציונלי בחיים המדיניים.

ג'ורג' בוש הפיל את רוקאקיס כאשר האשים אותו ביחס של זילזול לרגל, לשבועת-האמונים, לסמלים הלאומיים. זה היה יעיל, מפני שהשמאל הליברלי באמת אינו מבין את חשיבותם וכוחם של סמלים, המרכיבים אל לב ההמונים. מי שרוצה לבטל סמל אחד, צריך לשים במקומו סמל אחר.

יש דימיון מסויים בין רוקאקיס ושימעון פרס. גם פרס הוא אדם חרוץ, שקורן, רציונלי, המשתרל מאור-מאור לעשות את מלאכתו נאמנה. אך גם הוא אינו מסוגל להלהיב, להפעים, ועל כן — להנהיג. לכן היתה זאת טעות לבנות מסע בחירות שלם על אישיותו. זה היה טוב לדוריד בן-גוריון ("אמור כן לזקן!"), וגם למנחם בגין ("בגין! בגין!"). זה לא התאים לפרס.

שתי מערכות הבחירות — בישראל ובארצות-הברית — לא הוכרעו במישור הרציונלי. יתכן ששום מערכת-בחירות אינה מוכרעת כך.

למחרת היום

אפשר לקנא בארצות-הברית. מנהלים שם מערכת-בחירות ארוכה. כמו אצלנו. המועמדים מחליטים ביניהם השמעות. כמו אצלנו. הולכים לקלפי. כמו אצלנו. אך כרגע שנסגרת הקלפי, הכל נגמר. שלא כמו אצלנו. אצלנו הכל רק מתחיל.

אחת המעלות של השיטה האמריקאית היא שיש הפרדה גמורה בין המישור הפלמנטרי (הקונגרס) לבין המישור הביצועי (הנשיאות). הפרדה הזאת מקום לדיבורים (וזה משמעות המושג: בית הדיבורים), לויכוחים, לחילוקי-דעות. לקשת רחבה של השקפות. הממשלה היא מוסר לקבלת החלטות ניהוליות מעשיות ולביצוען היעיל.

מושם-כך תמכתי תמיד ברעיון הנהיג בישראל בחירות אישיות ישירות לראש הרשות המבצעת. כמו בארצות-הברית. כאשר התכנסה הוועידה הראשונה של תנועת העולם הזה — כוח חדש ב-1966 הצעתי לכלול זאת במצע שלה. הרעיון לא התקבל. הוא הפחיד את ידידיי. הם היו בטוחים שבבחירות ישירות כאלה ינצח רמגוג מוסוכ.

אינני סבור כך. גם אילו היתה קיימת שיטה כזאת בישראל, היו מתמודדים על הכרונה לפני שבועיים שימעון פרס ויצחק שמיר. אחד מהשניים היה מנצח. ולמחרת היום יכול היה לגשת להקמת ממשלה חדשה.

גם אז היה צורך לעשות בכנסת עיסקות ולכונן פשרות עם מיפלגות אחרות, כדי להעביר חוקים ותקציבים. אך הכל היה פשוט יותר.

אין כל רע בריבוי מיפלגות קטנות. להיפך, יש בכך הרבה ברכה, אם זה מרענן את המחשבה ומביא לעימות מתמיד בין ריעות והשקפות. אולם עימות זה צריך להיערך במקום המתאים לו: בכנסת. הרשות המבצעת צריכה להתנהל על פי כללים אח' רים.

בארץ קיימת שיטה זו במישור העירוני. ראש-העירייה נבחר